

วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560)

ความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557
Political Conflict and The 2014 Coup D'ETAT

ประภาพร สีหา*
Praphaporn Siha

---

* นิสิตปริญญาโทหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) วิฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองไทยที่เป็นเหตุในการทำรัฐประหาร (2) การอ้างความชอบธรรมในการทำรัฐประหาร (3) บทบาทของทหารในช่วงวิฤตการณ์ทางการเมือง วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากกรณีวิเคราะห์ เอกสาร รายงาน งานวิจัยต่างๆ หนังสือ หนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิฤตการณ์ทางการเมืองในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 จนรวมไปถึงเหตุการณ์รัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557 และใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องทางการเมืองที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญได้เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้นำมารวบรวมวิเคราะห์ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการที่รัฐบาลพยายามเสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่ทำให้หลายฝ่ายไม่เห็นด้วยจึงเป็นเหตุให้มีการชุมนุมประท้วงกดดันรัฐบาลจนนำไปสู่ความวุ่นวาย รุนแรงทางสังคมจนในที่สุดทหารก็ออกมาทำรัฐประหาร โดยทหารได้ใช้เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองมาอ้างความชอบธรรมในการทำรัฐประหารประกอบกับทางรัฐบาลขาดความชอบธรรมทางการเมืองจึงส่งผลให้การทำรัฐประหารเกิดความชอบธรรมมากขึ้น นอกจากนี้บทบาทของทหารในช่วงวิฤตการณ์ทางการเมืองได้ปรับเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น โดยที่ทหารอาศัยเหตุการณ์และบริบทที่เกิดขึ้นในสังคมปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจนสามารถก้าวเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองด้วยการทำรัฐประหารได้

คำสำคัญ: ความขัดแย้งทางการเมือง; ความชอบธรรม; รัฐประหาร

Abstract

This study explores (1) the political conflicts in Thailand contributing to the military coup; (2) claims on the legitimacy of the coup and; (3) the roles of the military during the political crises. Adopting a qualitative approach, the author analysed documents, reports, research, books, newspapers and other publications concerning the political crises between 2010 and 2014. Furthermore, political figures were interviewed to obtain important data. They were analysed using descriptive statistics. Findings revealed that the political conflicts arose from the government's attempt to propose an Amnesty Bill, which provoked public controversy. Such disapproval brought about anti-government protests and when these slid into chaos, it prompted the military to stage a coup. The reason behind the coup was political conflict. Moreover, the government's lack of political legitimacy made the coup even more justified. With regards to the military's role during the political crises, it was redefined according to the political situations and contexts. This adjustment gave rise to the military's right for political intervention.

Keywords: Political Conflicts; Legitimacy; Military Coup

บทนำ

เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2556 - 2557 ของไทยได้ทำให้ทหารสามารถก้าวเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง โดยวิกฤตการณ์ทางการเมืองได้ส่งผลไปให้ทหารทำการรัฐประหาร ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ นับเป็นรัฐประหารครั้งที่ 13 ในประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ออกประกาศในการทำรัฐประหารครั้งนี้ว่า (คณะรักษาความสงบสุขแห่งชาติ, 2557) “ตามสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล และพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศในหลายพื้นที่ เป็นผลให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์เสียชีวิต ได้รับบาดเจ็บและเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอย่างต่อเนื่อง และเหตุการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มขยายตัว จนอาจเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยรวม นั้นเพื่อให้สถานการณ์ดังกล่าวกลับเข้าสู่สภาวะปกติโดยเร็ว ประชาชนในชาติเกิดความรักความสามัคคีเช่นเดียวกับห้วงที่ผ่านมา ตลอดจนเพื่อเป็นการปฏิรูปโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความชอบธรรมกับทุกคน ทุกฝ่าย คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย กองทัพบก กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงมีความจำเป็นต้องเข้าควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศตั้งแต่วันที่ 22 เดือนพฤษภาคมพุทธศักราช 2557 เวลา 16.30 เป็นต้นไป”

สาเหตุปัจจัยที่ทำให้ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อ้างถึงความชอบธรรมที่ต้องทำการรัฐประหารเนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น ได้เกิดการประท้วงต่อต้านรัฐบาลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2556 ถึงพฤษภาคม 2557 โดยคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส). การประท้วงมีสาเหตุจากร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ ซึ่งเป็นการนิรโทษกรรมความผิดของนักการเมืองย้อนหลังไปถึงปี 2547 โดยถูกหลายฝ่ายคัดค้าน ฝ่ายหนึ่งมีสุเทพ เทือกสุบรรณและพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้นำ และอีกฝ่ายหนึ่งคือแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ

(นปช.) และคนเสื้อแดงบางส่วน การประท้วงต่อต้านรัฐบาลในเรื่องร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ นั้นเริ่มจะปานปลายความขัดแย้งทางการเมืองได้ที่เกิดขึ้นได้นำไปสู่ความรุนแรงและนอกจากนี้การประท้วงที่ยืดเยื้อก็ได้สร้างความเสียหายให้แก่ สภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทย จนในท้ายที่สุดทหารได้ก้าวเข้ามาทำการรัฐประหารเพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น

จากสาเหตุหลักๆ เพื่อสร้างความชอบธรรมในการรัฐประหารของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในการทำการรัฐประหารปี 2557 และสภาพเหตุการณ์ทั่วไปทางการเมืองในห้วงระยะเวลานั้น เหมือนกับการเกิดรัฐประหารยึดอำนาจทางการเมืองแทบทุกครั้งที่กองทัพมักจะอ้างเงื่อนไขและสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเป็นเหตุผลในการแทรกแซงทางการเมืองของสถาบันทหาร ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่ต้องการศึกษาเรื่องความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557 โดยมุ่งศึกษาถึงความขัดแย้งทางการเมืองที่นำไปสู่ความรุนแรงและเกิดความเสียหายในสังคมที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้นที่เป็นเหตุทำให้ทหารใช้สร้างวาทกรรมในการทำการรัฐประหาร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองไทยที่เป็นเหตุในการทำการรัฐประหาร
- 2) เพื่อศึกษาการอ้างความชอบธรรมในการทำการรัฐประหาร
- 3) เพื่อศึกษาบทบาทของทหารในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมือง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) บุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นวิธีการหลักในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative

Research) และดำเนินการนำเสนอเสนอการวิจัยในรูปแบบการพรรณนา (Descriptive Research) โดยศึกษาจากเอกสาร รายงาน งานวิจัยต่างๆ หนังสือ หนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 จนรวมไปถึงเหตุการณ์รัฐประหารที่ผ่านมาและการสัมภาษณ์เป็นแบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลสำคัญได้เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์พิสูจน์ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 จะเห็นได้ว่า หลังจากรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 สถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยไม่ได้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นความขัดแย้งทางการเมืองยังคงมีอยู่เมื่อพรรคพลังประชาชนถูกยุบและทำให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายหลังการพ้นจากตำแหน่งของนายสมชาย ได้มีการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี ผลปรากฏว่านายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายอภิสิทธิ์ได้มีความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้น

- กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ได้ชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เนื่องจากผู้ชุมนุมมีข้อสงสัยว่ากองทัพไทยอยู่เบื้องหลังการยุบพรรคพลังประชาชน กลุ่ม นปช. ได้ประกาศมีรวมตัวชุมนุมกดดันรัฐบาลครั้งใหญ่ ทางรัฐบาลได้มีการเจรจาและขอคืนพื้นที่จากผู้ชุมนุมจนในวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2553 ได้เกิดเหตุการณ์ปะทะกันที่เวทีสะพานผ่านฟ้าฯและถนนราชดำเนิน มีการใช้แก๊สน้ำตาและกระสุนยางในการเข้าเคลียร์พื้นที่ของฝ่ายรัฐบาล เหตุการณ์ขอคืนพื้นที่ของทางรัฐบาลทำให้ผู้ชุมนุมบาดเจ็บรวมถึงเสียชีวิตทางด้านทหาร ตำรวจก็มีบาดเจ็บและเสียชีวิตเช่นกัน

- หลังจากเหตุการณ์ขอคืนพื้นที่ในเดือนเมษายนกลุ่มผู้ชุมนุมก็ยังคงชุมนุมกดดันรัฐบาลอภิสิทธิ์อย่างต่อเนื่องจนท้ายที่สุดก็เกิดเหตุการณ์ปะทะกันอีกครั้งของกลุ่มผู้ชุมนุมกับทางเจ้าหน้าที่ เมื่อทางรัฐบาลได้แสดงทางที่จะทำการปิดล้อมพื้นที่ราช

ประสงค์ซึ่งเป็นที่ชุมนุมของกลุ่ม นปช. โดยทางรัฐบาลเรียกการปิดล้อมครั้งนี้ว่า "กระชับพื้นที่" โดยระบุว่าขั้นตอนเริ่มจากเขาไปหาหนักและจะมีการใช้อาวุธกระสุนจริงมีการปะทะกันของกลุ่มผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ทหารเหตุการณ์โศกนาฏกรรมลพบุรีมีเสียงปืนและเสียงระเบิดเกิดขึ้นหลายครั้งโดยเหตุการณ์กระชับพื้นที่ของทางรัฐบาลได้เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 จากกรณีที่เจ้าหน้าที่ทหารได้ทำการกระชับพื้นที่ของผู้ชุมนุมจนในที่สุดวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ฝ่ายแกนนำ นปช. ได้ตัดสินใจประกาศยุติการชุมนุมโดยแกนนำได้ขึ้นเวทีปราศรัยและพร้อมที่จะเดินทางไปมอบตัวที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จากเหตุการณ์สลายชุมนุมทางการเมืองเมื่อเดือนเมษายนถึง พฤษภาคม พ.ศ. 2553 มีผู้เสียชีวิตรวม 94 รายซึ่งนับเป็นอีกเหตุการณ์ทางการเมืองหนึ่งที่มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก

หลังจากเหตุการณ์สลายการชุมนุมปี พ.ศ. 2553 พรรคประชาธิปัตย์ได้ประกาศยุบสภาและได้มีการจัดการเลือกตั้งใหม่ พรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้งและได้จัดตั้งรัฐบาลโดยมี น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นโยบายเร่งด่วนที่ น.ส. ยิ่งลักษณ์ได้เสนอนั้นเป็นนโยบายสร้างความปรองดองสมานฉันท์ มีการทำโรดแมปและการเสนอร่างกฎหมายปรองดองสมานฉันท์กับกฎหมายนิรโทษกรรม

- ความขัดแย้งทางการเมืองได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อรัฐบาลได้ทำการเสนอร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมเข้าสู่การประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทำให้หลายฝ่ายไม่เห็นด้วยกับร่างกฎหมายดังกล่าวเนื่องจากเคลือบแคลงว่าร่างกฎหมายเหล่านั้นออกมาเพื่อช่วยเหลือ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีให้กลับเข้าประเทศตามที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ต้องการ ทำให้เกิดการชุมนุมคัดค้านที่นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณซึ่งมีประชาชนแสดงพลังคัดค้านอย่างเต็มที่จนทางฝ่ายรัฐบาลเห็นว่าการชุมนุมจะบานปลายจึงได้พยายามถอนร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม

- ถึงแม้ว่าร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมจะไม่ผ่านมติเห็นชอบจากวุฒิสภาแต่นายสุเทพไม่ได้ยุติการชุมนุมแต่อย่างใดพร้อมทั้งได้จัดตั้ง "คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.)" ขึ้นมาเพื่อยกระดับการชุมนุมไปสู่การขับไล่รัฐบาลให้พ้นจากการบริหารประเทศ จนนายยิ่งลักษณ์ได้ประกาศยุบสภาพร้อมทั้งกำหนดวันเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 แต่ถึงอย่างนั้น นายสุเทพได้ยกระดับการชุมนุมอีกครั้งคือ

ใช้ยุทธศาสตร์ Shutdown กรุงเทพฯ หรือ “ปิดกรุงเทพฯ” ระหว่างวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2557 ถึง 2 มีนาคม พ.ศ. 2557 เพื่อรณรงค์กดดันให้รัฐบาลรักษาการ ยิ่งลักษณ์ ลาออกจากตำแหน่ง ทั้งยังเสนอให้ดำเนินการปฏิรูปการเมืองในทุกระดับก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป

- ความขัดแย้งทางการเมืองยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ของ กกต. ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินได้ส่งคำร้องดังกล่าวให้ ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งขาดว่าการเลือกตั้งวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 เป็นโมฆะหรือไม่ ซึ่ง ผลคำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่า การเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์เป็นโมฆะ เนื่องจากไม่สามารถทำการเลือกตั้งได้ทั่วประเทศเพราะโดยขัดขวางจากกลุ่มผู้ชุมนุม ประกอบกับในวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 รักษาการนายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่ามีความผิดฐานใช้อำนาจในทางมิชอบในการแต่งตั้งโยกย้าย นาย ถวิล เปี่ยมศรี เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติไปดำรงตำแหน่งที่ปรึกษานายกฯ ส่งผลให้สถานการณ์ทางการเมืองระสับระส่าย

- จากสถานการณ์ทางการเมืองที่ระสับระส่ายรวมถึงความวุ่นวายที่เกิดขึ้นใน สังคมเนื่องจากกลุ่มผู้ชุมนุมโดนกลุ่มผู้ไม่หวังดีทำร้ายไม่ว่าจะเป็นการระเบิดใส่กลุ่มผู้ ชุมนุมหรือการปะทะของกลุ่มผู้ชุมนุมกับกลุ่มผู้ไม่หวังดีจนทำให้เกิดความสูญเสีย จน ท้ายที่สุดในวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็ได้ประกาศกฎ อัยการศึกเพื่อเข้าควบคุมสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม พร้อมทั้งเป็นคนกลาง ไกล่เกลี่ยปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยวันที่ 21 พฤษภาคม ได้เรียกตัวแทนแต่ละ ฝ่ายของคู่ขัดแย้งเข้าไปเจรจาทางออก

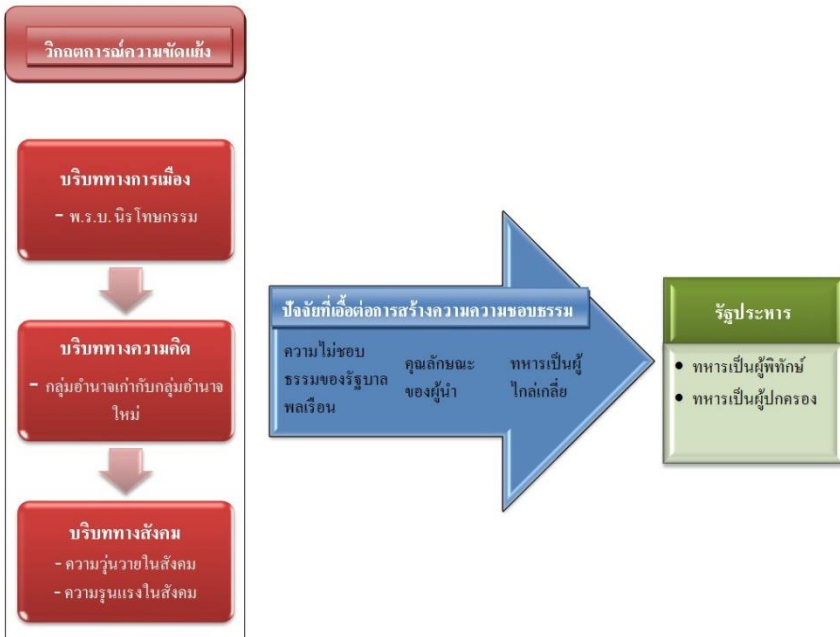
- ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 พล.อ. ประยุทธ์ ได้เรียกตัวแทนของคู่ ขัดแย้งไปเจรจาปรึกษาทางออกอีกครั้ง ผลของการเจรจาไม่สามารถหาข้อยุติได้ต่างฝ่าย ต่างยึดมั่นในแนวทางของกลุ่มตนเอง ซึ่งผลของการเจรจาที่ล้มเหลวทำให้ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ตัดสินใจยึดอำนาจทำการรัฐประหาร โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าความขัดแย้งทาง การเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2553 จะแตกต่างกับความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2557

ตรงที่ว่ามีการชุมนุมกันเกิดขึ้นแต่การชุมนุมในปี พ.ศ. 2553 คล้ายสถานการณ์ไม่ยืดหยุ่น ประกอบกับรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ยังคงมีความชอบธรรมมากพอที่จะบริหารประเทศซึ่งแตกต่างจากรัฐบาลของน.ส. ยิ่งลักษณ์ นอกจากนี้การรัฐประหารที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้มีแค่ความขัดแย้งทางการเมืองเพียงอย่างเดียวแต่ต้องมีปัจจัยอื่นประกอบด้วย ซึ่งสามารถอธิบายประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ภาพที่ 1 : แสดงความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นที่เป็นเหตุในการอ้างความชอบธรรมในการทำรัฐประหาร

จากแผนภาพสามารถอธิบายประเด็นสำคัญของวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เป็นเหตุในการทำรัฐประหารได้ดังนี้

บริบททางการเมือง

ถ้ามองเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2556-2557 จะเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นความขัดแย้งทางการเมืองเกิดจากร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมที่ฝ่ายรัฐบาลต้องการกับกลุ่มที่คัดค้านไม่เห็นด้วย ซึ่งความแตกต่างกันในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (goal oriented) มักจะเป็นสาเหตุที่นำมาซึ่งความขัดแย้ง ตามแนวคิดความขัดแย้งของ Lewin Coser Kewin และ Elies Boulding (อ้างถึงในเมธา สุตบรรทัด, 2513) ได้กล่าวไว้ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การที่ทางรัฐบาลต้องการให้เกิดการปรองดองทางการเมือง ทางรัฐบาลของน.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จึงได้มีการเสนอร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม เพื่อที่ที่ต้องการนิรโทษกรรมทางการเมืองที่เคยเกิดขึ้น แต่ในทางกลับกัน ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมที่ทางรัฐบาลได้เสนอต่อรัฐสภาเพื่อต้องการให้เกิดการปรองดองกลับเป็นการเริ่มความขัดแย้งให้เกิดขึ้น เกิดการคัดค้านการเสนอร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม โดยได้มีการจัดการชุมนุมคัดค้านซึ่งนำโดย นายสุเทพ เทือกสุบรรณสส.พรรคประชาธิปัตย์ในขณะนั้นได้มีการจัดปราศรัยชุมนุมคัดค้าน พ.ร.บ. นิรโทษกรรม จนกลายเป็นการชุมนุมใหญ่เกิดขึ้น เกิดการคัดค้านไม่เห็นด้วยกับ พ.ร.บ. ฉบับดังกล่าวไม่ว่าจะเป็น กลุ่มนิสิต นักศึกษา กลุ่มภาคธุรกิจ หรือแม้แต่กลุ่มทางการเมืองอย่าง นปช. ก็ไม่เห็นด้วยกับ พ.ร.บ. ฉบับนี้ โดยการออกมาคัดค้านของหลายๆ ฝ่ายนั้นเพราะ พ.ร.บ. นิรโทษกรรมร่างขึ้นมาเพื่อให้นิรโทษกรรมให้กับบุคคลหรือประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2554 (สถาบันพระปกเกล้า, มปป.) ซึ่งอาจจะเป็นการช่วยนักการเมืองที่มีคดีความในช่วงเวลาดังกล่าวได้รับการลงโทษจึงทำให้หลายฝ่ายไม่เห็นด้วยกับพ.ร.บ. ดังกล่าว เลยส่งผลให้หลายฝ่ายต่างก็ออกมาเดินขบวนเรียกร้องคัดค้านเพื่อเป็นการกดดันทางฝ่ายรัฐบาลที่พยายามจะออก พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ซึ่งการชุมนุมคัดค้านกดดันรัฐบาลไม่เอา พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ได้สัมฤทธิ์ผลทางรัฐบาลได้ออกมาประกาศว่าจะไม่นำเรื่อง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมมาเสนอในรัฐสภาอีกพร้อมทั้ง ทางด้านวุฒิสภาเองก็ได้มีการลงมติไม่รับร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมฉบับนี้ ถึงแม้ว่าร่างพ.ร.บ. นิรโทษกรรมจะไม่ถูกนำมาพูดอีกแล้วแต่ทางกลุ่มผู้ชุมนุมก็ไม่ได้ยุติการชุมนุมทางการเมืองแต่อย่างใดแต่ได้ยกระดับการชุมนุมจากการคัดค้านร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม มาเป็นการโค่นล้มระบอบทักษิณพร้อมทั้งปฏิรูปประเทศ

ซึ่งการยกระดับการชุมนุมทำให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการบริบททางการเมืองได้ปรับไปเป็นบริบทความคิดแทน

บริบทความคิด

ความขัดแย้งทางการเมืองไม่ใช่แค่เรื่องของการเมืองเพียงอย่างเดียวจึงได้ปรับเปลี่ยนไปเป็นความขัดแย้งทางด้านความคิด ดังเช่นแนวคิดความขัดแย้งที่ อร่ามศรี ศิริพันธ์ (2525: 54) ได้อธิบายถึงความขัดแย้งในด้านความคิดว่า เนื่องจากคนมีความคิดเป็นของตัวเองซึ่งอาจได้จากการศึกษาหรือประสบการณ์ มีความเชื่อมั่นอุดมการณ์ที่มีระดับการเปลี่ยนแปลงยากหรือง่ายต่างกันออกไป แต่ละฝ่ายพร้อมที่จะพิสูจน์เพื่อที่จะชนะอีกฝ่าย ซึ่งบริบทความคิดที่เกิดขึ้นเกิดจากการที่มีอุดมการณ์ (ideology) ทศนคติ (attitude) ร่วมกัน หลังจากการยกระดับการชุมนุมเป็นการโค่นล้มระบอบทักษิณและปฏิรูปประเทศของกลุ่มผู้ชุมนุม บริบททางการเมืองได้เปลี่ยนไปสู่บริบทความคิดเป็นความขัดแย้งกันของแนวความคิดโดยที่ฝ่ายผู้ชุมนุมมีความคิดที่ว่าทางรัฐบาล น.ส. ยิ่งลักษณ์นั้นเป็นรัฐบาลอนิฆอนิฆอนิฆอนอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นด้วยเพราะ น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตรที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นน้องสาวของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร รวมไปถึงนโยบายประชานิยมที่ไม่ต่างกับในสมัยที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จึงทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมเชื่อว่าระบอบทักษิณจะนำมาซึ่งความล้มเหลวในการบริหารประเทศ จะเกิดการทุจริตคอร์รัปชันอย่างที่เคยเกิดขึ้นมาในสมัยที่ พ.ต.ท. ทักษิณ เป็นนายกในขณะนั้น แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังมีกลุ่มผู้ที่สนับสนุนทางรัฐบาลอย่างเช่น กลุ่มคนเสื้อแดง ที่ได้ทำการชุมนุมออกมาสนับสนุนทางรัฐบาล จึงกลายเป็นว่าเกิดความขัดแย้งกันที่แนวความคิดที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ต้องการโค่นล้มระบอบทักษิณ ปฏิรูปประเทศกับกลุ่มที่สนับสนุนทางรัฐบาล ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ส่งผลทำให้เกิดการแตกแยกทางสังคม ซึ่งก็จะคล้ายกับการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 ที่มีความขัดแย้งถึงความเป็น "ขั้วการเมือง" (สุรชาติ บำรุงสุข, 2551 : 11) อย่างชัดเจน ขั้วการเมืองนี้จะเห็นได้ว่าเป็นประเด็นเรื่อง เอา-ไม่เอาทักษิณ จึงทำให้ความขัดแย้งทางการเมืองกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคม

บริบททางสังคม

ในบริบททางสังคมความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้ลุกลามไปถึงความขัดแย้งทางสังคม ซึ่งเปิดทางให้ทหารสามารถเข้ามาทำรัฐประหารได้ จากแนวคิดการแทรกแซงทางการเมืองของ Samuel Finer (อ้างใน กนลา สุขพานิช และสุจิต บุญบงการ, 2529 : 23) การที่ทหารจะเข้ามาบีบบทบาทการเมือง คือ การที่สังคมต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตอันเกิดจากความขัดแย้งและความไร้เสถียรภาพทางการเมืองที่ร้ายแรง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากพ.ร.บ. นิรโทษกรรมที่มีผู้คนออกมารวมตัวคัดค้านจนกลายเป็นการชุมนุมใหญ่มีการเดินขบวนกดดันรัฐบาลรวมไปถึงการยกระดับการชุมนุมเป็นการโค่นล้มระบอบทักษิณและปฏิรูปประเทศสถานการณ์เหล่านั้นได้ส่งผลให้เกิดการปะทะกันของกลุ่มผู้ชุมนุม มีการโจมตีกลุ่มผู้ชุมนุมไม่ว่าจะเป็นการปะทะกันที่สนามราชมั่งคากีฬาสถาน หรือเกิดเหตุระเบิดบริเวณหน้าบึงชีราชประสงค์ใกล้กับกลุ่มผู้ชุมนุม กบปส. ตรงแยกราชประสงค์ แม้แต่มีการยิงระเบิดเอ็ม 79 ใส่ผู้ชุมนุมพร้อมทั้งการกราดยิงถล่มพื้นที่ชุมนุม กบปส. บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ก็ตามที สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ทำให้เกิดความรุนแรงในสังคม กลุ่มผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตเกิดความวุ่นวายในสังคม เกิดความระส่ำระสายเกิดขึ้น ความขัดแย้งเริ่มจะลุกลามบานปลาย จนในท้ายที่สุดทางกองทัพได้แถลงการณ์แสดงจุดยืนของ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการกองทัพบก ต่อสถานการณ์ทางการเมือง ที่ได้แสดงถึงการที่ทหารจะเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองคือ หากสถานการณ์รุนแรงมากขึ้นจนมีแนวโน้มถึงขั้นจะเกิดจลาจล กองทัพอาจมีความจำเป็นต้องใช้กำลังทหารเข้าคลี่คลายสถานการณ์ หากมีผู้หนึ่งผู้ใดหรือกลุ่มบุคคลหรือกองกำลังติดอาวุธตอบโต้กองทัพหรือทำร้ายประชาชนผู้บริสุทธิ์อีกจะถูกเจ้าหน้าที่ใช้มาตรการทางกฎหมายปราบปรามอย่างเด็ดขาดและอาจจะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายใดๆได้ ซึ่งการออกแถลงการณ์รวมทั้งการเกิดความรุนแรงขึ้นภายในสังคมที่ส่งผลให้เกิดความไม่มีเสถียรภาพและความมั่นคงในสังคมเลยนำมาสู่การที่ทหารต้องออกมาจัดการกับปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

นอกจากจากวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองไทยที่เป็นสาเหตุหลักในการทำรัฐประหารแล้ว การจะทำรัฐประหารได้ก็ต้องมีความชอบธรรม ซึ่งการที่จะอ้างความชอบธรรมในการทำรัฐประหารต้องมีปัจจัยที่มาเอื้อต่อการอ้างความชอบธรรม

เพื่อที่จะทำให้เกิดความชอบธรรมที่มากพอในการที่จะทำการรัฐประหาร ซึ่งปัจจัยที่เอื้อต่อการอ้างความชอบธรรม คือ

ความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลพลเรือน

การที่ทหารจะเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้นั้น ประสิทธิภาพและความชอบธรรมของรัฐบาลก็มีส่วนที่จะทำให้ทหารเข้ามาแทรกแซง กล่าวคือ เมื่อรัฐบาลขาดทั้งประสิทธิภาพและความชอบธรรม สถานการณ์แบบนี้คือเงื่อนไขที่ดีที่สุดของกองทัพที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง (สุรชาติ บำรุงสุข, 2541: 199 – 205) ดังนั้นการที่รัฐบาลขาดความชอบธรรมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยเอื้อให้ทหารใช้อำนาจความชอบธรรมในการทำการรัฐประหาร ซึ่งในคณะรัฐบาลโดยตัวเฉพาะอย่างยิ่งนส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีที่มีปัญหาเรื่องการขาดความชอบธรรม เนื่องจากได้ที่มีการตัดสินใจความการโยกย้าย นายถวิล เปลี่ยนศรี เลขาธิการ สมช. ไปดำรงตำแหน่งที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ว่าเป็นการเข้าไปก้าวท้าว แทรกแซง การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการเพื่อประโยชน์ของตนเอง ทำให้เกิดความไม่ชอบธรรมเกิดขึ้นกับรัฐบาล น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร กล่าวคือ การที่รัฐบาลพลเรือนเกิดใช้ตำแหน่งหน้าที่และอำนาจในทางมิชอบธรรมในการโยกย้ายตำแหน่งเพื่อต้องการให้พวกพ้องของตนเองมาดำรงตำแหน่งแทนส่งผลให้ประชาชนเกิดความไม่พอใจในตัวรัฐบาลพร้อมกันนั้นความน่าเชื่อถือของทางรัฐบาลที่มีต่อประชาชนก็ได้เสื่อมถอยลง จึงทำให้รัฐบาลไม่มีความชอบธรรมมากพอในการบริหารประเทศเลยส่งผลให้เอื้อต่อการที่ทหารจะเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองเพราะทหาร "ไม่ชอบ" นักการเมือง ซึ่งทหารมักมองว่านักการเมืองทำทุกอย่างเพื่อผลประโยชน์ของตน ไม่ทำอะไรที่เป็นผลประโยชน์ของประเทศ เมื่อนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งเข้ามาบริหารประเทศอย่างไม่มีความชอบธรรม ทหารที่ถูกบ่มสอนว่าทหารเป็น "ผู้รับใช้ของรัฐไม่ใช่ผู้รับใช้ของรัฐบาล" (สุรชาติ บำรุงสุข, 2558: 81) จึงไม่รับฟังคำสั่งจากนักการเมืองสกปรก ซึ่งทำให้ทหารพร้อมที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองด้วยการทำการรัฐประหาร

คุณลักษณะของผู้นำ

จากความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นนำไปสู่ความรุนแรงทางสังคม ผู้คนในสังคมเกิดความสับสนวุ่นวาย เจื่อนใจทางการเมืองที่เกิดขึ้นนี้เสมือนกับเปิด “หน้าต่างแห่ง

โอกาส” ให้ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง โดยทหารจะพยายามในการทัวเป็นปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “อัศวินม้าขาว” เข้ามาปราบคอร์รัปชันหรือเป็น “วีรบุรุษ” เสมือนเข้ามาปราบยุคเข็ญจากการกระทำของรัฐบาลพลเรือน (สุรชาติ บำรุงสุข, 2558: 96) ในกรณีแบบนี้จะเห็นได้จากการก้าวเข้ามาทำการรัฐประหารของ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชาที่ทหารเสมือนเข้ามาเป็นวีรบุรุษในการยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความชอบธรรมทางการเมืองของ Max Weber ที่ได้มีการกล่าวถึงการอ้างความชอบธรรมเชิงบารมี (Charismatic) เป็นลักษณะของบารมี ความเป็นวีรบุรุษของผู้นำ (Merquior, 1980) ซึ่งทำให้การรัฐประหารของ พล.อ. ประยุทธ์ดูเหมือนกับเข้ามาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกลายเป็นวีรบุรุษที่เข้ามาจัดการความขัดแย้งวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคม ประกอบกับคุณลักษณะส่วนตัวของ พล.อ. ประยุทธ์ เช่น ภาวะผู้นำสูง ท่าทางแข็งกร้าว ชิงชัง จริงจัง หนักแน่น เป็นต้น ที่ทำให้ พล.อ. ประยุทธ์มีความน่าเชื่อถือพร้อมกันนั้น คุณลักษณะผู้นำที่เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการอ้างความชอบธรรม เมื่อมีการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้นำระหว่าง นายกึ่งลักษณ์ กับ พล.อ. ประยุทธ์ คุณลักษณะของผู้นำของพล.อ.ประยุทธ์ ดูจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่านายกึ่งลักษณ์ อาจจะด้วยท่าทีที่แข็งกร้าวจริงจังและการที่ไม่มีการถูกกล่าวหาว่าใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบซึ่งก็ส่งผลให้การก้าวเข้ามาทำการรัฐประหารของพล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชามีความชอบธรรมมากพอที่จะทำการรัฐประหารโดยที่ประชาชนไม่ออกมาคัดค้าน

ยังรวมไปถึงบทบาทของทหารในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมือง ซึ่งการศึกษาได้แสดงให้เห็นบทบาทของทหารในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองว่าทหารแสดงบทบาทอย่างไรในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมือง จากแนวคิดการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร ซึ่งแนวคิดนี้ได้กล่าวถึงประเภทของทหารที่เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ 1. คณะทหารมีบทบาทเป็นผู้ไกล่เกลี่ย (Moderators) 2. คณะทหารที่มีบทบาทเป็นผู้พิทักษ์ (Guardians) และ 3. คณะทหารที่มีบทบาทเป็นผู้ปกครอง (Rulers) (สถาบันพระปกเกล้า, 2547: 16 – 17) สามารถอธิบายบทบาทของทหารได้ดังนี้

1) คณะทหารมีบทบาทเป็นผู้ไกล่เกลี่ย (Moderators)

จากการชุมนุมทางการเมืองที่เกิดขึ้นที่นำไปสู่ความขัดแย้งพร้อมทั้งยังเกิดความเสี่ยงรุนแรงเกิดขึ้นภายในสังคมทำให้ทหารได้แสดงบทบาทออกมาก่อนหน้านี้ทหารพยายามวางตัวเป็นกลางทางการเมืองไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวเพื่อที่จะไม่ถูกตำหนิว่าเข้ามาแทรกแซง

ทางการเมืองแต่เมื่อเกิดความขัดแย้งรุนแรงเกิดขึ้นในสังคมทหารได้แสดงบทบาทโดยเป็น
คนกลางเข้ามาไกล่เกลี่ยความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งทหารได้มาเป็นคนกลางในการเรียกคู่
ขัดแย้งทางการเมืองมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับทางออกของปัญหาทาง
การเมืองที่เกิดขึ้นโดยการเข้ามาเป็นคนกลางของทหารนั้นทหารได้มีการเรียกตัวแทนของ
แต่ละฝ่ายเข้ามาร่วมหารือพร้อมทั้งเสนอแนวทางของแต่ละฝ่ายพร้อมทั้งมีการรับฟังความ
คิดเห็นของแต่ละฝ่ายเพื่อนำไปสู่การยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเพื่อที่ต้องการให้สังคมและ
ประเทศชาติกลับมามีเสถียรภาพและความมั่นคง ซึ่งการก้าวเข้ามาเป็นคนกลางในการ
ไกล่เกลี่ยปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นทำให้สถานการณ์ทางการเมืองที่มีแต่ความตึงเครียดและเกิด
การปะทะกันนั้นผ่อนคลายขึ้น

2) คณะทหารที่มีบทบาทเป็นผู้พิทักษ์ (Guardians)

หลังจากที่ทหารได้เข้าไปเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยปัญหาความขัดแย้งที่
เกิดขึ้นในการเจรจาทางออกของปัญหาต่างก็ไม่ได้ข้อสรุป แต่ละฝ่ายก็ต่างยึดแนวทาง
ของตัวเองจึงทำให้ทหารได้ทำการยึดอำนาจและรัฐประหาร บทบาทของทหารจึงได้
เปลี่ยนมาเป็นบทบาทของผู้พิทักษ์แทนเนื่องจากทหารเล็งเห็นว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่
สามารถหาข้อยุติได้ต่างฝ่ายต่างยึดในแนวคิดของฝ่ายตนเองซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติ
เกิดความไม่มีเสถียรภาพและขาดความมั่นคง ทหารจึงได้ปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองจาก
การเป็นบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยมาเป็นบทบาทของผู้พิทักษ์ โดยทหารได้ล้มล้างอำนาจ
รัฐบาลชุดเดิมและมีการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่โดยจะเห็นได้จาก พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์
โอชา ได้ทำการรัฐประหารรัฐบาลนายอภิรักษ์ โกษะโยธินกุล ชินวัตรโดยใช้ชื่อว่า คณะรักษาความ
สงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เข้ามายึดอำนาจพร้อมทั้งได้เข้ามาจัดการบริหารประเทศโดยทำ
การปฏิรูปประเทศและวางกรอบแนวทางการปฏิรูปเอาไว้

3) คณะทหารที่มีบทบาทเป็นผู้ปกครอง (Rulers)

เมื่อคณะทหารได้ทำการยึดอำนาจล้มล้างรัฐบาลชุดเดิมแล้วจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่
แล้วนั้น บทบาททหารในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองก็ได้เปลี่ยนบทบาทอีกครั้ง โดย
ทหารมีบทบาทเป็นผู้ปกครองมีการควบคุมเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเมื่อคณะรักษาความ
สงบแห่งชาติ (คสช.) ได้จัดตั้งรัฐบาลมาบริหารประเทศ การบริหารประเทศของทาง
รัฐบาลที่ถูกจัดตั้งโดย คสช. นั้นได้จำกัดในด้านสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
ของประชาชนได้มีการ "ปรับทัศนคติ" หรือการเรียกตัวไปพูดคุยปรับมุมมองทางการเมือง

ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง หรือกลุ่มนิสิต นักศึกษา นักกิจกรรม ที่ออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองก็จะถูกเชิญตัวไปปรับทัศนคติตามแบบที่ทางรัฐบาลได้กล่าวอ้าง ซึ่งเห็นได้ว่าสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ถูกจำกัดมากกว่าตอนที่มิรัฐบาลมาจากพลเรือน

เมื่อพิจารณาบทบาทของทหารตั้งแต่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยจนมาถึงบทบาทของผู้ปกครองจะเห็นได้ว่าทหารพยายามปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ทางการเมืองที่กำลังเกิดขึ้นโดยที่ทหารเรียนรู้ที่จะก้าวเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งเข้ามามีบทบาททางการเมืองจากการเริ่มเป็นคนกลางทางการเมืองและต่อด้วยการทำการยึดอำนาจทางการเมืองล้มล้างรัฐบาลพลเรือนและเข้ามาควบคุมอำนาจโดยเป็นผู้ปกครองบริหารประเทศ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 จนถึงการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เป็นความขัดแย้งที่ต้องเนื่องกัน อาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2553 เป็นแค่การบ่มเพาะความขัดแย้งทางการเมืองและเมื่อความขัดแย้งทางการเมืองดำเนินมาถึงจุด climax ที่ทุกอย่างทางการเมืองถึงทางตัน ทหารจึงเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองด้วยการทำรัฐประหาร

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยถึงความขัดแย้งทางการเมืองที่เป็นเหตุในการทำรัฐประหารในครั้งนี้ ได้ศึกษาจากเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถพิสูจน์ให้เห็นว่ามีความสอดคล้องตามที่ได้วางสมมุติฐานเอาไว้ โดยชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้น ผลจากการศึกษาปรากฏว่า ในการรัฐประหารที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางการเมือง กล่าวคือ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางการเมืองที่ทางรัฐบาลได้พยายามที่ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมเพื่อที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความปรองดองแต่การร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมกลับทำให้หลายฝ่ายเกิดความไม่เห็นด้วยและได้ร่วมตัวกันเพื่อที่จะคัดค้าน พ.ร.บ. ดังกล่าวโดยได้มีการรวมตัวกันชุมนุมประท้วงกดดันทางรัฐบาลจนในที่สุดร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมก็มีอันตกไปแต่การชุมนุมที่เริ่มจากการคัดค้านนั้นได้เปลี่ยนไปเป็นการชุมนุมโค่นล้มระบอบทักษิณ ซึ่งความขัดแย้ง

ทางการเมืองได้ลุกลามมากขึ้น มีการร่วมตัวกันประท้วงไม่ว่าจะเป็น กลุ่ม กปปส. หรือ กลุ่มคนเสื้อแดง ต่างก็ออกมาชุมนุมซึ่งได้กลายเป็นความขัดแย้งทางแนวความคิดที่ต่างฝ่ายต่างยึดติดกับความคิดของกลุ่มตนเองจึงกลายเป็นว่าเกิดการแบ่งแยกทางความคิดเกิดขึ้นในสังคม ซึ่งความขัดแย้งทางการเมืองนี้ได้ส่งผลให้ขัดแย้งนั้นขยายเป็นวงกว้างขึ้นพร้อมทั้งเกิดการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมหรือผู้ชุมนุมกับทางรัฐบาลตลอดจนเกิดเหตุการณ์ทำร้ายผู้ชุมนุม จนนำไปสู่ความรุนแรง ความวุ่นวายทางสังคมซึ่งส่งผลให้ทหารออกมาทำการรัฐประหาร นอกจากเหตุความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นที่ทหารใช้อำนาจในการทำการรัฐประหารแล้ว การขาดความชอบธรรมของรัฐบาลกับบทบาทของทหารก็เป็นสิ่งที่ช่วยเอื้อให้การทำการรัฐประหารของทหารเกิดความชอบธรรมขึ้น กล่าวคือ เหตุความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นที่นำไปสู่ความรุนแรงจนในที่สุดทหารก็ได้ออกมาทำการยึดอำนาจโดยได้ใช้เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมาก่ออ้างในการก้าวเข้ามาทำการรัฐประหารซึ่งสามารถอ้างในความชอบธรรมที่จะกระทำการรัฐประหารได้ประจวบเหมาะกับการที่ทางรัฐบาลพลเรือนขาดความชอบธรรมและพร้อมกับบทบาทของทหารที่แสดงตัวออกมาในช่วงเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองจึงส่งผลเอื้อต่อการทำการรัฐประหารให้มีความชอบธรรมมากยิ่งขึ้น

ซึ่งบทบาทของทหารในช่วงที่เกิดเหตุความขัดแย้งทางการเมืองก็มีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้ทหารสามารถเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้ บทบาทของทหารได้ปรับเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น โดยที่การเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองเริ่มจากการเสนอร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมจนนำไปสู่ความรุนแรงและวุ่นวายทางสังคม และประกอบกับปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างความชอบธรรมที่ที่รัฐบาลพลเรือนขาดความชอบธรรมพอดีจึงทำให้ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้ ทหารได้เข้ามาทำการแทรกแซงอย่างเป็นลำดับขั้นตอนโดยดำเนินบทบาทจากการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยที่เข้ามาเป็นคนกลางในเปิดโต๊ะการเจรจาระหว่างคู่ขัดแย้งซึ่งทำที่ของทหารที่เริ่มจากการเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยนั้นอาจสืบเนื่องมาจากทหารเองก็ระมัดระวังในการเข้าไปแทรกแซงโดยที่วิกฤตการณ์ทางการเมืองยังไม่สุกงอมก็ทำให้ทหารดูท่าทีเสียก่อน จนกระทั่งการเมืองมาถึงทางตันไม่มีทางออกมีเสียงเรียกร้องให้ทหารเข้ามาหยุดวิกฤต นั้นจึงส่งผลให้ทหารได้ก้าวเข้ามาโดยเริ่มจากการเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยซึ่งจะแตกต่างกับการเข้ามาแทรกแซงของทหาร

ในอดีตที่ทหารจะไม่มีท่าทีที่จะเข้ามาใกล้เกลี้ยเพราะถ้าทหารจะเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองทหารก็จะเข้ามาทำการยึดอำนาจเลย

เมื่อการใกล้เกลี้ยไม่เป็นผลสำเร็จปัญหาไม่สามารถหาทางยุติได้ ทหารจึงได้ปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้พิทักษ์เพราะทหารได้เล็งเห็นแล้วว่าสภาพความรุนแรงและความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคมประกอบกับรัฐบาลขาดความชอบธรรมและการเมืองเดินทางมาสู่ทางตันทหารจึงทำรัฐประหารเพื่อจะยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นซึ่งก็จะแตกต่างจากเหตุการณ์ทางการเมืองปี 2553 ที่มีภาวะปะทะกันเกิดขึ้นแต่ทหารไม่ทำรัฐประหารเพราะในช่วงเวลานั้นรัฐบาลประชาธิปไตยยังคงมีความชอบธรรมอยู่ประกอบกับการเมืองยังไม่ได้ดำเนินมาถึงทางตันจึงทำให้ในเหตุการณ์ปี 2553 ไม่มีการทำรัฐประหารและเมื่อทหารได้สวมบทบาทเป็นผู้พิทักษ์ทำการยึดอำนาจทหารก็ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองมาเป็นผู้ปกครองโดยที่ทหารได้พิจารณาแล้วว่าสิ่งที่แก้ปัญหามองการเมืองให้ได้ทหารต้องเป็นผู้ปกครองเองเพื่อให้แนวทางการปฏิรูปที่วางแผนไว้บรรลุผล อาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นทำให้ทหารได้เปลี่ยนบทบาทไปและทหารมีการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองเป็นลำดับขั้นตอนซึ่งแตกต่างจากการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองในอดีต โดยที่ทหารอาศัยเหตุการณ์และบริบทที่เกิดขึ้นตอนซึ่งแตกต่างจากการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของตนเองจนสามารถก้าวเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้

นอกจากนี้ การทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ก็คล้ายกับการทำรัฐประหารในอดีตแต่ก็ไม่ได้เหมือนกันทั้งหมดเพราะการทำรัฐประหารครั้งนี้มีสิ่งที่แตกต่างจากการรัฐประหารครั้งก่อนคือ บทบาททหาร ทหารได้ปรับเปลี่ยนการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองโดยใช้ความชอบธรรมในการทำรัฐประหาร 2557 ทหารได้เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองโดยค่อยปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น ซึ่งจะแตกต่างกับการรัฐประหารในครั้งก่อน ที่ถ้าเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นทหารจะเข้ามาทำการรัฐประหารโดยทันทีไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทดังเช่นกับการรัฐประหารในครั้งนี้ที่ทหารได้เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองอย่างค่อยเป็นค่อยไปโดยเข้ามาเป็นคนกลางไกลเกลี้ยแล้วเปลี่ยนมาเป็นผู้พิทักษ์จนผลสุดท้ายทหารก็เข้ามาเป็นผู้ปกครอง

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการก้าวเข้ามาทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ไม่ได้ต่างไปจากการทำรัฐประหารในครั้งก่อนแต่ก็ไม่ได้เหมือนกัน

ทั้งหมด ซึ่งรูปแบบการทำให้รัฐประหารมีความแตกต่างกันในบทบาทของทหารโดยการ
รัฐประหารในครั้งนี้ทหารได้ปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจนมีความชอบธรรมมากพอ
ทหารถึงที่จะเข้ามายึดอำนาจทำให้รัฐประหาร

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557 พบว่า
เมื่อเกิดความวิกฤตการณ์ทางการเมืองหรือเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้น ทหารจะเป็นตัว
แสดงที่สำคัญในการก้าวเข้ามาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจน
ขยายเป็นวงกว้างทำให้เกิดความรุนแรงและความไร้เสถียรภาพความไม่มั่นคงในสังคมจึง
ทำให้ทหารสามารถอ้างความชอบธรรมในการทำให้รัฐประหารได้

ดังนั้นเพื่อที่จะเป็นการแก้ไขไม่ให้กองทัพใช้ปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นมา
สร้างเงื่อนไขความชอบธรรมที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ทุกฝ่ายควรร่วมมือกัน
ควรมีการจัดการที่ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคม การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายแบ่งสี
นั้น อาจจะทำให้ยากแต่ก็เชื่อว่าทำไม่ได้เลยเสียทีเดียวควรจัดให้มีการประชุมปรองดอง
ปรึกษาหารือ เสนอแนวทางการออกให้กับปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ไม่ควรปลูกฝัง
ความคิดหรือเพิ่มความเกลียดชังซึ่งกันและกัน เพียงแต่ต้องมีการเจรจาหรือมีการประชุม
เสวนาหาทางออกที่ทำให้เกิดผลดีแก่ทุกฝ่าย อย่างเช่น การมีแนวความคิดที่จะจัด
แผนการปรองดองซึ่งในการจัดการการปรองดองนั้น ควรเลือกบุคคลที่เข้ามาดูแลหรือ
วางแผนที่เป็นกลาง ควรเป็นบุคคลที่ทุกฝ่ายต่างยอมรับ และที่สำคัญการปรองดองจะ
เกิดขึ้นได้ ทุกฝ่ายต้องยอมรับการปรองดองพร้อมทั้งเปิดใจให้กว้างพอสมควร และไม่ควร
ที่จะยึดติดกับกับความขัดแย้งเดิมๆ เพราะถ้ายังคงยึดติดและไม่เปิดใจให้กว้างพอ การที่
จะให้เกิดความปรองดองได้นั้นก็คงยาก

ด้านสถาบันการเมือง นักการเมือง พรรคการเมือง ส่วนหนึ่งของปัญหาความ
ขัดแย้งที่เกิดขึ้นจนเป็นเหตุให้ทหารอ้างความชอบธรรมในการรัฐประหารได้นั้นก็คือ
สถาบันการเมือง นักการเมือง พรรคการเมือง ซึ่งด้านการเมืองควรที่จะมีการปลูกฝัง
จิตสำนึกของนักการเมืองว่าไม่ควรทุจริตคอร์รัปชัน ทางรัฐบาลควรที่เข้าไปทำงานบริหาร

ประเทศให้เกิดประสิทธิภาพแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคมให้สมกับที่เป็นตัวแทนประชาชนที่เลือกเข้าไปให้ทำงานบริหารประเทศมิใช่เข้าไปเพื่อที่หาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง รัฐบาลควรดูแลข้าราชการประจำให้ปฏิบัติงานตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนดเท่านั้น ไม่ควรเข้าไปก้าวก่ายหรือแต่งตั้งโยกย้ายพวกของตนเข้าดำรงตำแหน่งแทน ซึ่งการเกิดคอร์รัปชันหรือการโยกย้ายตำแหน่งโดยมิชอบของทางรัฐบาลจะส่งผลให้ทางรัฐบาลเกิดความเปราะบางเกิดขึ้นกับทางรัฐบาล เมื่อรัฐบาลเกิดปัญหาขาดความไม่ชอบธรรมสิ่งเหล่านี้จะสามารถทำให้ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้ นอกจากนี้ควรพัฒนาสถาบันการเมืองให้เข้มแข็ง มีสถาบันพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง มีอุดมการณ์และนโยบายที่เหมาะสมไม่สุดขั้วข้างหนึ่งข้างใดอันจะทำให้เกิดการขัดแย้งแตกแยกกันขึ้นมาได้ ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับ ปี พ.ศ. 2560 พยายามที่จะทำให้พรรคการเมืองมีความเป็นประชาธิปไตย โดยมีความพยายามขยายฐานสมาชิกให้สมาชิกมีส่วนร่วม มีบทบาทในเรื่องของการคัดสรรผู้รับสมัครการเลือกตั้ง การเพิ่มบทบาทในการให้เงินสมาชิกพรรคเพื่อที่จะให้พรรคปลอดภัยจากกลุ่มทุนใหญ่ หรือการเสนอนโยบายของพรรคการเมืองต้องชี้แจงวงเงิน ที่มาของเงิน และความคุ้มค่าของนโยบายเพื่อป้องกันนโยบายที่อาจจะนำความเสียหายมาสู่รัฐได้ดังเช่นนโยบายประชานิยมในอดีต ดังนั้นพรรคการเมืองจะเป็นประชาธิปไตยได้หรือไม่นั้นรัฐธรรมนูญก็มีส่วนสำคัญที่จะทำให้สถาบันการเมือง พรรคการเมืองเข้มแข็งเพราะรากฐานของพรรคการเมืองของไทยนั้นวางรากฐานมาจากรัฐธรรมนูญมาโดยตลอด

ด้านสถาบันกองทัพ เป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งของประเทศไทยเพราะกองทัพเป็นสถาบันที่เข้มแข็งและมีฐานะเป็นผู้พิทักษ์ราชบัลลังก์ รักษาความสงบเรียบร้อย พร้อมทั้งมีบทบาททางการเมืองมาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ซึ่งแนวทางในการป้องกันไม่ให้ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองหรือรัฐประหารในอนาคต มีอยู่ 2 แนวทางเลือก แนวทางเลือกแรก ควรมีการปฏิรูปกองทัพ การที่จะไม่ทำให้ทหารไม่เข้ามาแทรกแซงทางการเมือง การปฏิรูปกองทัพเป็นแนวทางที่สำคัญอย่างมากที่จะทำให้กองทัพพัฒนาไปสู่รูปแบบใหม่ที่ทางกองทัพอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายการเมืองหรือรัฐบาล เป็นทหารอาชีพอย่างแท้จริงโดยที่สร้างความเป็นทหารอาชีพซึ่งควรดำเนินการปรับลดขนาดกองทัพ กำลังพล ให้มีขนาดพอเหมาะ แล้วควรปลูกฝังแนวความคิดการเป็นทหารอาชีพให้กับทางกองทัพซึ่งการปลูกฝังความคิดทหารอาชีพควรเริ่มจากอธิบายความเข้าใจในเรื่อง

ของบทบาทหน้าที่ของทหารที่มีหน้าที่ในการปกป้องประเทศให้พ้นจากภัยคุกคามนอกประเทศ แนวทางเลือกที่สอง การใช้ระบบผสม กล่าวคือฝ่ายการเมืองและฝ่ายทหารต้องเดินไปด้วยกัน โดยที่วางบทบาททหารให้มีบทบาทที่สมดุลกับการเมือง การเมืองไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับทหารมากเกินไปและไม่ได้ปล่อยให้ทหารมีบทบาทมากจนสามารถเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้ ทั้ง 2 แนวทางเลือกนี้อาจถูกวิพากษ์ในเรื่องการเป็นประชาธิปไตยแท้กับการเป็นประชาธิปไตยครึ่งหนึ่ง ซึ่งทางเลือกแรกเคยใช้มาแล้วแต่ไม่สามารถที่จะจัดตั้งการเป็นทหารอาชีพได้ ทางเลือกที่สองเคยเกิดขึ้นในยุคของ พล.อ. เปรม ตินสุลานนท์ ดังนั้นทางเลือกแรกและทางเลือกที่สองก็อาจจะเกิดขึ้นได้ ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งหรือความอ่อนแอของแต่ละทางเลือกว่า ณ ตอนนั้นกองทัพมีความเป็นประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด

ด้านสื่อมวลชน สื่อการเมือง และสื่อบุคคล ในปัจจุบันสื่อ หรือ social network ล้วนแต่มีบทบาทในการผลิตซ้ำหรือกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง ความขัดแย้งเกิดขึ้น จากการเผยแพร่ hate speech หรือ harmful information โดยเฉพาะสื่อการเมืองที่จัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มการเมืองใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งแนวทางที่ไม่ให้สื่อผลิตซ้ำหรือกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งคือให้มีการควบคุมสื่อไม่ให้เป็นการมีอิทธิพลกระตุ้นความรุนแรงโดยให้สื่อนำเสนอความคิดเห็นทางการเมืองจากฝ่ายต่างๆ อย่างรอบด้าน นอกจากนี้ สื่อควรมีการวางตัวเป็นกลาง ไม่ได้ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลใด เพราะถ้าสื่อเป็นกลาง วิชาชีพสื่อก็จะควบคุมคุณภาพของการนำเสนอข่าวสาร แต่ถ้าสื่อไม่เป็นกลางก็จะถูกฝ่ายรัฐ อำนาจนิยมจะหาทางเข้ามาควบคุมสื่อเนื่องจากสื่อไม่สามารถควบคุมตัวสื่อเองได้ เพราะสื่อตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มการเมือง เพราะฉะนั้น สื่อมวลชน สื่อการเมือง และสื่อบุคคลต้องพัฒนาและควบคุมตัวสื่อเองไม่ให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของกลุ่มทุนและต้องมีความเป็นกลางในการนำเสนอข่าวอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กนลา สุขพานิช และสุจิต บุญบงการ. 2529. **ทหารกับการพัฒนาทางการเมืองไทย.** จุลสารวิชาการทหารไทย สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ฉบับที่ 3 ปีที่ 1, พฤษภาคม 2529

วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560)

คณะรักษาความสงบสุขแห่งชาติ. ประกาศคณะรักษาความสงบสุขแห่งชาติ เรื่อง การ
ควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ

<http://www.law.moi.go.th/pdf/notice1.pdf>

เมธา สุคบบรทัด.2513. **พรรคการเมืองกับความขัดแย้ง**. รัฐศาสตร์นิเทศ 6, ตุลาคม
2513

วาสนา นาน่วม.2557. **ลับ ลวง พราง ภาค ๘ อวสานยิ่งลักษณ์?**. กรุงเทพฯ: มติชน.

สถาบันพระปกเกล้า. 2547.**ทหารกับการเมือง**. นนทบุรี:สถาบันพระปกเกล้า.

สถาบันพระปกเกล้า. มปป. **นิรโทษกรรมเหมาเป่**.

<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=นิรโทษกรรมเหมาเป่>

สุรชาติ บำรุงสุข.2551. **จุดสารความมั่นคงศึกษา**. ฉบับที่ 32 อนาคตประชาธิปไตยไทย
(มกราคม, 2551)

สุรชาติ บำรุงสุข.2541. **ทหารกับประชาธิปไตย : จาก 14 ตุลา สู่ปัจจุบันและอนาคต**.

กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.

สุรชาติ บำรุงสุข.2558.**เสนาธิปไตย : รัฐประหารกับการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ : มติชน.

อร่ามศรี ศิริพันธ์.2525. **ความขัดแย้งในองค์กร : เครื่องมือของนักบริหาร**. วารสาร
สังคมศาสตร์, 19 มิถุนายน 2525

Thaipublica. สถานการณ์ปี 2558: ระบบยุติธรรมตามสั่ง เสรีภาพขาดตลาด.

<http://thaipublica.org/2015/12/ilaw-report-24-12-2558/>

TCIJ. ศาลรธน. ชี้ 'ยิ่งลักษณ์' พัน นายก-คตียกย้ายถวิล.

<http://www.tcijthai.com/news/2014/07/scoop/4198>

Merquior J, G..1980. **Rousseau and Weber: Two Studies in the theory of
legitimacy**. London: Routledge & Kegan Paul

Samuel E. Finer.1975. **The Man on Horseback: The Role of the Military
in Politics**. London: Pall Mall Press, second edition.